

FABLAB.HR

UDRUGA ZA PROMOCIJU DIGITALNE FABRIKACIJE

FABLAB ZAGREB • PEOPLE • PLACES • POLICY

Policy Brief

Pristup tehnologiji kao socijalna infrastruktura

POLICY BRIEF • 2026. • ZAGREB

**Nismo tehnološka organizacija koja čini društveno dobro —
društvena smo organizacija kojoj je tehnologija alat.**

Pristup tehnologiji kao socijalna infrastruktura

Prijedlog za pregovarački proces — nacionalna i EU razina

Ovaj dokument iznosi jasan zahtjev donositeljima odluka: da se demokratski pristup tehnologiji prizna kao **zajednička socijalna infrastruktura** — jednako temeljna kao škola ili knjižnica — te da se financijski okvir 2028-2034. i Nacionalni plan oporavka i otpornosti oblikuju tako da tu infrastrukturu dosegnu ondje gdje je najpotrebnija: na otocima, u ruralnim i udaljenim područjima.

Problem: digitalno siromaštvo je strukturno

Rastući jaz između onih koji imaju pristup novoj tehnologiji i onih koji ga nemaju nije nuspojava napretka koju treba tolerirati — to je **oblik siromaštva sam po sebi**. Kad pristup ovisi o tome gdje ste rođeni ili što si možete priuštiti, jaz više nije osobni — postaje strukturni. Neriješen, jaz se umnaža: zajednice koje ne mogu sudjelovati u oblikovanju tehnologije postaju ovisne o njezinu primanju, a ovisnost ubrzava depopulaciju i gubitak samopouzdanja koji su jaz i stvorili.

Premisa. Kad pristup tehnologiji ovisi o mjestu rođenja ili prihodima, zatvaranje jaza nije milostinja — to je socijalna obveza. A sredstvo zatvaranja jaza jest infrastruktura.

Pristup u tri poteza: Priznati · Povjerenje · Provjera

Priznati Makerspaceove i pristup tehnologiji tretirati kao socijalnu infrastrukturu — jednako temeljnu kao javne škole i knjižnice, u duhu Novog europskog Bauhausa.	Povjerenje Periferne zajednice i lokalne aktere prepoznati kao doprinositelje, ne primatelje. Otpornost graditi iz lokalnog kapaciteta, financiranjem koje doseže najmanje uslužene.	Provjera Na pošteno pitanje — »ako pružimo povjerenje i sredstva, kako znamo da je opravdano?« — odgovoriti odgovornošću izgrađenom iznutra sektora, ne kontrolom odozgo.
---	---	--

Ista logika koja je izgradila javne škole i knjižnice mora se sada proširiti na alate digitalnog doba. Demokratski pristup tehnologiji uvjet je kohezije — ne nagrada za nju.

Što konkretno tražimo za razdoblje 2028–2034.

Za sljedeći višegodišnji financijski okvir ovo se prevodi u konkretne odluke o oblikovanju programa. **Nijedna od njih ne zahtijeva nove instrumente — samo namjensko korištenje postojećih.**

01 Priznati makerspaceove kao socijalnu infrastrukturu

Uvrstiti otvorene inovacijske prostore u investicijske kategorije socijalne infrastrukture — a ne isključivo u linije za inovacije ili kulturu.

02 Financiranje koje doseže najmanje uslužene

Mehanizmi koji stvarno dopiru do organizacija i područja koja postojeći programi najslabije pokrivaju — otoci, ruralna i udaljena područja, Slavonska nizina, Lika i Gorski kotar.

03 Priznavanje distribuiranih obrazovnih modela

Potpora modelima koji vrednuju neformalno stečene vještine — jer se buduća radna snaga sve više obrazuje izvan formalnih dvorana.

04 Pravila trajnosti mjerena u desetljećima

Reaktiviranim prostorima baštine dopustiti planiranje u desetljećima, a ne u projektnim ciklusima — jer obnova napuštene škole ili bolnice nema smisla ako se financira na tri godine.

Zašto nama povjerenje — dokazi koje već imamo

30.000+

DJECE DOSEGNUTO

4

LOKACIJE U REAKTIVACIJI · 1
GOTOVA

15

FINANCIRANIH EU/NAC.
PROJEKATA

12

ZEMALJA U MREŽI

FabLab Zagreb, prvi hrvatski FabLab (2013.), radi istovremeno na tri razine — na terenu sa školama i zajednicama, institucijski sa sveučilištima i gradovima, te na europskoj razini kroz Obzor Europa, Interreg i Erasmus. Grobnik — prva dovršena transformacija napuštene seoske škole u centar za kreativnost (2025./26.) — dokaz je da model isporučuje, na vrijeme, s malom općinom.

ODGOVORNOST IZNUTRA — ODGOVOR REVIZORSKOM SUDU

Europski revizorski sud utvrdio je (Posebno izvješće 11/2025) da pregled sredstava dodijeljenih nevladinim organizacijama ostaje nepouzdan. Naš odgovor nije više kontrole odozgo, nego **samoevaluacijska platforma** već izgrađena i pilotirana: organizacije dobrovoljno bilježe rad uz dokaze, a javni profil i usporedivi indeks učinka nastaju automatski. To izravno podupire smjer Mišljenja 10/2026 — **mjerjenje učinka, ne samo potrošnje.**

Bilješke